Tom-Henrik Sirviö

22.9.2023

Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto SuV 27.9.2023 klo 13.00

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Komission tiedonanto sekä ehdotukset EU:n monivuotista rahoituskehystä 2021–2027 koskevaksi välitarkistukseksi, E 17/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 muuttamisesta (rahoituskehysasetus), U 38/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta asetukseksi Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen perustamisesta (STEP), U 41/2023 vp

- MFF-välitarkistusehdotus riittämätön tavoitteisiin nähden
- EU uhkaa jäädä jälkeen kilpailijoista
- EURI-väline vastaa tehokkaasti ennakoimattomiin korkomenoihin
- STEP-kehysvälineen ei pitäisi olla EU-aluepolitiikan väline vaan tähdätä huipputuotteiden ja -osaamisen edistämiseen

EU:n monivuotiset rahoituskehykset

EU:n monivuotisen rahoituskehyksen 2021–2027 välitarkistuksessa (MFF-välitarkistusehdotus) esitetään noin 100 miljardin euron lisäystä EU:n rahoitukseen. Puolet lisäyksestä kohdentuu uuden Ukrainan tukivälineen perustamiseen. Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineelle (STEP) esitetään 10 miljardin euron rahoitusta.

Ukrainan tukeminen ja strategisten teknologioiden vahvistaminen ovat **hyvin perusteltuja tavoitteita, mutta määrärahat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi jäävät todella vaatimattomiksi**.

Tom-Henrik Sirviö 22.9.2023

Esimerkiksi Yhdysvaltojen CHIPS Act ohjaa noin 260 miljardia euroa rahoitusta ainoastaan puolijohteisiin, kun taas laajempi Inflation Reduction Act (IRA) lisää rahoitusta mm. energiantuotantoon ja ilmastonmuutoksen torjuntaan noin 830 miljardia euroa.

EU uhkaa jäädä pahasti jälkeen kilpailevien maiden panostuksista ilman selkeästi suurempaa yhteistä rahoitusta tai joustavampaa sääntökehikkoa jäsenmaille rahoittaa samoja tavoitteita omista budjeteistaan. Rahoituksen uudelleenkohdentaminen nykyisen EU:n rahoituskehyksen sisällä näihin tavoitteisiin on epärealistista.

EURI-väline puolestaan pyrkii vastaamaan EU:n yhteisvelan korkokulujen kasvuun korkotason noustua ennakoitua korkeammalle tasolle. **EURI-väline on perusteltu sillä se vastaa tehokkaasti korkokulujen ennakoimattomaan kasvuun, koska se on rahoituskehyksen enimmäismäärien ulkopuolella**.
Rahoituskehysten sisällä olisi haastavaa hoitaa velan korkoja, sillä se edellyttäisi nopeita vähennyksiä tai lisäyksiä muilta menomomenteilta korkojen muuttuessa tulevaisuudessa luoden tarpeetonta epävarmuutta.

Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen perustaminen (STEP)

Komissio ehdottaa uuden STEP-kehysvälineen perustamista. Kehysvälineellä on useita tarkoituksia kuten Euroopan suvereniteetin vahvistaminen sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän edistäminen. STEP-kehysvälineellä tuetaan erityisesti syvä- ja digitaaliteknologioiden, puhtaiden teknologioiden ja bioteknologioiden kriittisten teknologioiden kehittämistä ja valmistamista EU:ssa

On perusteltua, että STEP-kehysvälineen kautta jaettavan rahan käyttöä on kohdennettu tietyille aloille. Lisäperusteluja kaivattaisiin kuitenkin siihen, miksi valitut alat ovat kaikkein keskeisimpiä välineen käytön kannalta. Toisaalta STEP-kehysvälineen politiikkatavoitteita voidaan edistää jo nykyisin voimassa olevien valtiontukisääntöjen puitteissa.

Innovaatiorahaston kautta jaettavan STEP-lisärahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia ollaan rajaamassa vain niihin jäsenvaltioihin, joiden BKT on alle EU:n keskiarvon. Innovaatiorahaston kautta on kaavailtu jaettavan puolet STEP-kehysvälineen 10 miljardin lisäyksestä. Tämä on ongelmallista. Huipputeknologioiden osalta olisi tärkeää, että **EU:n huiput ovat vähintään muun maailman huippujen tasoa ja teknologioiden diffuusiosta huolehditaan muilla keinoilla**. Nyt ehdotetussa mallissa tämä tavoite vaarantuu.

Tom-Henrik Sirviö 22.9.2023

Nykyisin korkeimpia teknologioita hyödyntävillä klustereilla ja alueilla tulisi olla mahdollisuus hakea tätä kautta tukea. Näin ei välttämättä ole, jos rahoitusvälineen käyttöä rajataan bruttokansantuotteen perusteella.

STEP-kehysvälineessä tulisi huomioida **panostus osaamiseen**. Erityisesti vihreän siirtymän investoinneissa on käynnissä kova kilpailu ja EU uhkaa jäädä USA:n ja Kiinan investointitahdista. Yhdysvalloissa osaamiseen panostaminen on keskeinen osa vihreän siirtymän ohjelmaa (Inflation Reduction Act). Suomen näkökulmasta osaamiseen panostaminen Euroopan tasolla on keskeistä.

Lisätietoja

Tom-Henrik Sirviö, ekonomisti
040 684 2251
tom-henrik.sirvio@sttk.fi